

İLK TÜRKÇE HUTBE BAŞ AÇIK VE FIRAKLI OKUNDU!

Kur'an'ın aslı üzere okunmasının farz olduğu üzerinde ulema ittifak etmiştir. Ancak Anadolu'da müslümanların ibadetlerinin Türkçe olması yönünde kemalistler tarafından gündem oluşturulmaya çalışılmaktadır. Şimdi durup dururken dinin bu farz hükmüne müdahale etmenin manası acaba nedir?

Kemalizmin ilk yıllarında ortaya konulan, Kur'an-ı Kerim'in aslını değil de manasını okutturma icraatına mantıkî, ilmî ve dinî bir izah getirmek mümkün değildir. Ancak o zamanlar da kemalistler bütün bu gerçeklere rağmen Kur'an-ı Kerim'in mealini zorla da olsa okutturmak ve bu tatbikatı bütün yurt sathına yaymak için bütün güçleriyle uğraşıyorlardı.

İlk önce Dolmabahçe Sarayı'nda alıştırma kabilinden yapılan çalışmalar git gide daha da ileriye götürülmüş ve 1932'den itibaren Ezan-ı Muhammedî ile birlikte Kur'an-ı Kerim'i de Türkçe okutmaya başlamışlardı.

Kur'an-ı Kerim ilk defa 22 Ocak 1932'de Yerebatan Cami'nde Türkçe okutulmaya başlandı. Yine aynı yıl Ezan-ı Muhammedî'nin Türkçe okunması mecburî hale getirildi.

Ezanın ve Kur'an'ın Türkçe okutulması teşebbüsü esnasında da böyle olmuştu. Bu icraatın sahneye konulmasında da böyle olmuştu. Bu icraatın sahneye konulmasına şahid olan Sadettin Kaynak, ilk Türkçe hutbenin nasıl okunduğunu ve meydana gelen hadisenin nasıl bastırıldığını şu şekilde anlatıyor:

„Fırakla okunan hutbe:

Türkçe Kur'an'ın anlattığım bu tecrübesinden sonra, Fatih Cami'nde ilk defa Türkçe Kur'an okudum. Bunu müteakip, Türkçe hutbeye sıra gelmişti.

Atatürk, 'Haydi bakalım! Türkçe hutbeyi de Süleymaniye Cami'nde mukabele ile oku! Ama, okuyacağını evvela bir tertip et, bir göreyim!' dedi. Yazdım, verdim. Beğendi. Fakat, „Paşam. Bende hitabet kâbiliyeti yok. Bu başka bir iş, hafızlığa benzemez!“ dedim. „Zararı yok! Bir tecrübe edelim!“ buyurdu. Bunun üzerine tekrar sordum: „Hutbeye çıkarken sarık saracak mıyım?“

-Hayır, sarığı bırak! Benim gibi baş açık ve fıraklı!..

-Ne diyeyim, inkılap yapılıyor, peki! dedim.

O gün, hınca hınç dolan Süleymaniye Cami'nde cemaat arasına karışmış yüz elli de sivil polis vardı.

Bu tedbirin isabetli olduğu çok geçmeden anlaşıldı.

Ben Türkçe hutbeyi okur okumaz, kalabalık arasından, bilahare Arap olduğu anlaşılan biri sesini yükselterek, „Bu namaz olmadı!“ diye bağırdı.

Fakat çok şükür, itiraz eden yalnız bu Arap idi. Onu da derhal karakola götürdüler!“

(Niyazi Ahmet Banoğlu, Atatürk'ün İstanbul'daki Hayatı, c. 2, sf. 352)

Türkçe ezana yükseler tepkiler:

M. Kemal, Sadettin Kaynak'a verdiği bu tâlimatların benzerlerini başkalarına da vermiş ve bu vesilerle tepkileri ölçmek istemişti. Sonunda 6 Şubat 1933 tarihinde „resmî“ bir emirle, bütün yurt sathında Türkçe ezan okunması istenmişti.

Bu emir yurt sathında büyük bir şok tesiri yaptı.

Öyle ya, resmî el vasıtasıyla dinî şeaire müdahale ediliyor ve İslam'ın hükmü resmi el tarafından değiştirilmek isteniyordu.

Yurdun bir çok yerinde camilerde vazifeli olan din adamları Ezan-ı Muhammedî'ye aslî şekliyle okumaya devam etmişti. Ancak bu şekilde davrananlar hakkında derhal takibat açılmıştı.

Bazı bölgelerde de halk, bu kararı yadırgadıklarını ve kabul etmeyeceklerini belirtmişti. Anacak halkın en ufak itirazı bile çok sert şekilde karşılık görmekteydi. Mesela Bursa'da böyle olmuştu. Vatandaşlar taşkınlık yapmadan, idarecilere müraacat ederek Ezan-ı Muhammedî'nin aslî şekliyle okunmasını istemişler, ancak idareciler habbeyi kubbe yaparak, bu mâsum ve haklı talebi bir ayaklanma hüviyetine büründürmüşlerdi. Bunun neticesinde de M. Kemal müthiş şekilde öfkelenmiş ve Ezan-ı Muhammedî'nin aslî şekliyle okunmasını isteyenlerin en ağır biçimde cezalandırılmasını istemişti.

Bursa'da meydana gelen bu hadiseyi, M. Kemal'in yakınında bulunan ve onun ağzından çıkanları da zapteden Rıza Ruşen Yücel şu şekilde anlatıyor:

„Bursa'da Ulu Cami'de namaz kılan yüz kadar insan, aralarında konuşmuşlar. „Neden İstanbul'da ezan Arapça okunurken Bursa'da Türkçe okunuyor?“ diye dedikodu yaptıktan sonra işi Evkaf Müdürü'nden sormaya karar vermişler. Evkaf müdürü, „Valiye gidin“ demiş. Cemaat topluca vilayete gidiyorlar. Fakat vali öğle yemeğinde. Hükümet konağının mermer merdivenlerine çömeli bekliyorlar. Mesele polise, tümene, jandarmaya aksediyor. Tertibat alınıyor. Bu arada Ankaraya da „Bursa'da irtica var!“ diye telgraf çekiliyor. Yaptığı ve

inandığı inkılapların öz mal sahibi sıfatıyla, tehlikede gördüğü eseri için hemen Bursa'ya koşuyor. İşi bizzat inceliyor, kararını Anadolu Ajansı'na kısa bir tebliğ ile bildiriyor: „Bu din meselesi değil, dil meselesidir!“

O akşam çekirge yolundaki köşkte Atatürk'e bir yemek verildi. Sonra da on üç, on dört kişi var. O günkü hadiseden dolayı Atatürk'ün gönlünü almak üzere, bu on dört kişiden birisi, „Efendim,“ diye söze başladı: „Bursa gençliği bu hadiseyi hemen bastıracaktı. Fakat zabıta ve adliyeye olan güveninden ötürü...“

Devam edemedi. Atatürk bir işaretle sözünü kesti:

-Bursa gençliği de ne demek? diye biraz sert, sordu.

„Memlekette parça parça, yer yer gençlik yoktur. Sadece ve toplu olarak Türk gençliği vardır?“

Sonra Türk gençliğinden ne anladığını şöyle târif etti:

„Türk genççi inkılapların ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır, rejimi ve inkılapları benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu, 'Bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır!' demeyecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla... nesi varsa onunla, kendi eserini koruyacaktır.

Polis gelecektir; Asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, „Polis henüz inkılap ve Cumhuriyet'in polisi değildir!“ diye düşünecek, fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Yine düşünecek; Öyleyse adliyeyi de ıslah etmek, rejime göre düzenlemek lazım!..“

„Onu hapse atacaklar. Kanun yolundan itirazlarını yapmakla beraber, bana, İsmet Paşa'ya, meclise telgraflar yağdırıp haksız ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışmasını, kayırılmasını istemeyecek. Diyecek ki: „Ben, kanaatimin icabını yaptım. Müdahale ve hareketimde haklıyım. Eğer buraya haksız olarak gelmişsem, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve âmilleri düzeltmek de benim vazifemdir.“ (A.g.e., sf. 16)

Şimdi devletin güvenlik kuvvetlerine rağmen gençliği „vurmağa“ teşvik eden bu sözler bugünlerde, hele hele 12 Eylül öncesinde söylenmiş olsaydı kim bilir neler düşünülecek ve neler yapılacaktı diye düşünmeden edemiyoruz.

Peki gençlik, güvenlik kuvvetlerine ve adliyeye rağmen niçin ve kime karşı, elle, taşla, sopayla müdahale edecekti?.. Gençliğe hedef gösterilenler de bu vatanın evladı değil miydi? Ve o insanların Şeair-i İslamiye'yi talep etmekten başka ne suçları vardı? Hem İslam şearini istemek suç mu idi?

-Türkçe Ezan, Kur'an üzerindeki esaret zinciridir!

Ezan-ı Muhammedî ve Kur'an-ı Kerim ile ilgili bu nevi tatbikatlar taviz verilmeden devam ettirilmiştir. Hele hele milli şef devrinde adeta terör havası estirilmiştir, Ezan-ı Muhammedî'yi aslî şekliyle okuyanlar yakalanarak hapsedilmiş, Kur'an'ı aslî şekliyle okumak isteyenler nezarete atılmış ve Kur'an cüzleri toplatılarak imha edilmişti.

Bu emsalsiz baskı ve işkence Demokrat Parti'nin iktidarı devralmasına kadar devam etmiştir. Demokrat Parti, 14 Mayıs 1950'de kahir bir ekseriyetle iktidarı devralınca, Ezan-ı Muhammediyi aslî şekliyle okutmuştur. Anadolu insanını patlama noktasına getiren bu Türkçe ezanı aslına döndürmekle, Demokrat Parti kemalizmin ömrünü uzatmıştır.

Milliyet Gazetesi'nin bu nüshasında, Türkçe ezan mecburi hale getirildiğini bildiren haber ile, Türkçe ezana karşı protesto yapılmasına M. Kemal'in gösterdiği tepki yer almakta

<http://www.hilafet.org>